

Kvinesdal kommune
Barnehageenheten

HANDLINGSPLAN FOR PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Lister Pedagogiske Senter
Listersamarbeidet

Innhold

Innledning	3
Handlingsplanens mål	4
• Barnehageloven	4
• Rammeplanen	5
• BTI Lister/Kvinesdal (Bedre tverrfaglig innsats)	5
Kapittel 1: Det forebyggende arbeidet	6
• Nulltoleranse	6
• Forebygging	7
• Kjennetegn på god praksis for å forebygge mobbing	8
• Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing	9
• Samarbeid mellom barnehage og hjem	10
• Samarbeid med andre instanser	11
Kapittel 2: Aktivitetsplikten	12
• Hvordan avdekke krenkende atferd eller mobbing?	13
• Rutiner når barn krenker barn	14
Kapittel 3: Når ansatte krenker et barn	16
• Når ansatte krenker barn	16
• Personvern og taushetsplikt	17
• Rutiner når ansatte krenker barn	17
Litteraturliste	19
Vedlegg	20

Planen er revidert juni 2025

Innledning

Denne planen er et verktøy for barnehagene i Kvinesdal kommune i arbeidet med et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Planen beskriver hvordan virksomhetene arbeider for å forhindre mobbing og krenkelser og hva barnehagene skal gjøre for å forebygge og gjenkjenne dette. Planen beskriver også hvilke tiltak som må settes inn når mobbing og krenkelser skjer.

Barnehagens leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet som vennskap, inkludering, forebygging av krenkelser, trakassering, vold, mobbing og andre mellommenneskelige forhold.

Planen er delt opp i tre hovedkapittel ut ifra de tre [lovparagrafene i Kapitel VIII](#) om Psykososialt barnehagemiljø:

§ 41 – Nulltoleranse og forebyggende arbeid.

§ 42 – Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

§ 43 – Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehage, krenker et barn.

Hvert år må personalet evaluere sitt arbeid for inkludering. Planen oppdateres i forhold til de til enhver tid gjeldende retningslinjer og evalueres hvert 3.år, der første evaluering skjer i 2025.

Handlingsplanen skal brukes aktivt av barnehagens personale i arbeidet med det psykososiale miljøet og det er barnehagens ledere som er ansvarlig for at det arbeides kontinuerlig og systematisk for å sikre alle barn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Planen finnes også i et mindre format som informasjon til foreldrene.

[Lister Pedagogiske Senter](#), ved Ingrid Anne E. Hansen, har ført pennen sammen med virksomhetsleder for barnehager i Kvinesdal kommune, Solfrid E. Eiesland. Styrere sammen med representanter fra Kvinesdals barnehagene har vært med å utarbeide planen gjennom gruppearbeid og refleksjoner:

Handlingsplanens mål

Målet med planene er at de ansatte skal tilegne seg og ha kompetanse slik at alle barn som går i barnehage i Kvinesdal, skal få opplevelsen av et trygt og godt barnehagemiljø.

Det er et mål at alle som jobber i barnehagen skal:

- forhindre, forebygge og gjenkjenne krenkelser og mobbing
- være seg bevisst sin plikt til å følge med
- kjenne til virksomhetens forventninger og krav til sosialt kompetent atferd
- ha et nært samarbeid mellom barnehagen og foreldrene
- kunne observere og ha kompetanse på hvordan en skal jobbe for at barna skal få opplevelsen av et trygt og godt barnehagemiljø

Barnehageloven

Lov om barnehager som trådte i kraft 01.01.2021 skal sikre at barnas rett til et inkluderende barnehagemiljø ivaretas, at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag.

Planen beskriver hva barnehagene skal gjøre for å forebygge og fremme et inkluderende og godt psykososialt barnehagemiljø jf. [barnehageloven § 1 Formål:](#)

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. ...

.....Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø sier at alle barn skal ha et trygt og godt barnehagemiljø, og at barnehagepersonalet har ansvar for å forebygge, gripe inn, undersøke og melde ifra ved mistanke om krenkelser og mobbing.

[Kapitel VIII Psykososialt barnehagemiljø inneholder tre lovparagrafer:](#)

§ 41 – Nulltoleranse og forebyggende arbeid.

§ 42 – Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

§ 43 – Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehage, krenker et barn.

Rammeplanen

Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagene. Barnehagene skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagene håndtere, stoppe og følge opp dette. ([Rammeplanen, kap.1. 2017](#))

Barnehagelovens bestemmelser om barnas psykososiale miljø handler ikke først og fremst om mobbing, men at barna har det trygt og godt i barnehagen basert på barnets subjektive oppfatning av barnehagemiljøet.

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barn får ta del i og medvirker i et fellesskap, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagene. Barnehagene skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. ([Rammeplanen, kap.1. 2017](#))

BTI Lister/Kvinesdal (Bedre tverrfaglig innsats)

I arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet i barnehagene i Kvinesdal, ønsker vi å bruke BTI- modellen som et arbeidsverktøy i arbeidet for å kunne jobbe helhetlig og grundig med å forebygge, forhindre og gjenkjenne mobbing og andre krenkelser. Veilederen vil også være retningsgivende for det videre arbeidet når tiltak må settes inn.

Handlingsveilederen: Et arbeidsverktøy for fagfolk og foresatte

BTI-modellen er en veileder for hvordan ansatte skal gå frem i arbeidet med barn, unge eller familier man har en bekymring eller undring for. I sin enkleste form består modellen av fire hovedprosesser. De fire prosessene beskriver videre alle aspekter rundt arbeidet med å identifisere barn som gir oss en undring/bekymring, og iverksetting av tiltak på ulike nivåer i kommunen. I sin mest komplekse form, vil modellen bestå av flere handlingsveiledere, som inneholder konkrete beskrivelser av fremgangsmåter, rutiner og verktøy

<https://www.btilister.no/kvinesdal/handlingsveileder/barnehage/>

Kapittel 1: Det forebyggende arbeidet

Lov om barnehager § 41

Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna

Nulltoleranse

Med nulltoleranse i barnehagen, mener vi at ansatte i barnehagen ikke skal godta at barn blir utsatt for krenkelser og mobbing. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser.

Krenkelser brukes om negative ord eller handlinger som gjør at barn ikke føler seg inkludert i felleskapet med de andre barna. Det kan være enkelthendelser. Flere krenkende enkelthendelser rettet mot et barn kan, sett i sammenheng med definisjonen av mobbing, betraktes som mobbeatferd. (Idsøe og Roland, 2017)

Barnets alder, modenhetsnivå og andre personlige forhold kan ha noe å si for barnets opplevelse av seg selv og sin egenverdi i møte med og i samspill med sine omgivelser. Å erkjenne subjektivitetsprinsippet handler dermed om at barn som opplever seg krenket skal ivaretas emosjonelt som om det har blitt krenket, uavhengig av hvordan voksne vurderer situasjonen. Omsorgen skal ivaretas først, deretter veiledes barnet videre i situasjonen.

Det er de voksnes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, kunne vurdere forskjellen på tilfeldig kranling og strukturell utestengelse og så tidlig som mulig forhindre at krenkelser får utvikle seg til å bli mobbing.

Nulltoleranse er et aktivt begrep som i tillegg til en god holdning, også inneholder en aktiv handling der man hindrer noe uønsket, og fremmer noe ønsket.

Nulltoleranse krever at voksne står frem som eksemplariske versjoner i holdning og handling som igjen henger tett sammen med det forebyggende arbeidet og tilbakemeldingskulturen i barnehagen.

Forebygging

Arbeidet med å forebygge mobbing, marginalisering og utenforskap starter allerede i barnehagen.

Forskere sier at barnehager som er gode på å motarbeide krenkende adferd og mobbing mellom barn, har tre fellestrekk:

- *De ansatte samarbeider mer enn i andre barnehager.*
- *De ansatte våger å sette søkelys på seg selv og å granske seg selv.*
- *De ansatte ser positivt på at barn er forskjellige.*

I [Rammeplanen, kap.1](#), står det at;

«Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser».

En av barnehagens forebyggende oppgaver er å lære barna å tenke kritisk og at barn skal kunne akseptere og respektere ulike meninger, ulikheter og overbevisninger. Barnehagebarn kan bli irettesatt av en voksen eller oppleve uenighet med en voksen eller andre barn uten at dette vil være en krenkelse (Støtte 2021).

I [Rammeplanen kap.3](#), står det videre;

«i barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positive samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap».

Dette lærer barn i barnehagefellesskapet ved å øve, feile og prøve igjen. Fellesskapet må tåle det ved å være raust og fleksibelt. Ingrid Lund bruker begrepet VI-fellesskapet, hentet fra organisasjonspsykologien, et fellesskap der det enkelte individ står sammen med andre og det dannes en VI-følelse. Individuelle forskjeller blir ikke borte, men de inkluderes i fellesskapet.

Et VI-fellesskap i barnehagen er avhengig av at både ledelse, ansatte og foreldrene har positive og klart formulerte forventninger til seg selv, til hverandre og til barna. Forventningene må være knyttet til barnehagens praksis og den kunnskapen vi har om inkluderende praksis. (Kronikk, I. Lund, 2019).

Kjennetegn på god praksis for å forebygge mobbing

- Være autoritative voksne i arbeidet med barna.
- Den voksne involverer seg med barna og er gode rollemodeller for barna i lek og aktiviteter der leken prioriteres høyt i hverdagen, og arbeidet med lek er bevisst og pedagogisk.
- Ved gruppedeling må en ha gode rutiner og gjennomtenkte mål for inndeling og gruppesammensetning både ift til barna og de voksne. Det må være en felles forståelse om formålet med gruppedelingen.
- Det fysiske miljøet skal tilrettelegges for lek.
- De voksne må snakke MED, ikke OM barna. Ikke bruke ironi med barna.
- En kultur hvor framsnakking av positiv forstand inngår både når det gjelder barn og i personalgruppa. De voksne må LETE ETTER GULL!!
- Ha gode rutiner på å dele informasjon til personalet og prioritere saker som omhandler forebygging i ulike møter.
- Bevisstgjøre både barn og voksne på hva som ligger i de forskjellige begrepene og hva de betyr (Eks. krenkelser, mobbing, inkludering mm).
- Skape et godt klima både med barna, men også i personalgruppa der en viser glede over å være sammen i form av smil, latter, positive kommentarer, varme og rolige stemmer og fysisk nærhet til hverandre.
- De ansatte arbeidet for å fremme en god dialog med foreldrene der vi har en tydelig kommunikasjon og hvor forventninger blir avklart.
- De ansatte skal omtale foreldre med navn, legge til rette for en trygg og god dialog med god kvalitet der personalet er bevisst sin rolle.
- Det skal settes av tid til barn og foreldre som trenger ekstra støtte og oppfølging.
- De ansatte må være sensitive og oppmerksomme på barns signaler om behov, støtte og veiledning.
- Ansatte viser interesser for barns meninger, fokus, innspill og ideer, og tar barnas perspektiv.
- Personalet er positive og fleksible ift medvirkning i barns aktiviteter der barns interesser er i fokus.
- De ansatte må være bevisst på å legge til rette for gode overgangssituasjoner.

Se «Sjekkliste i forhold til miljøet og de voksnes forhold til barna i barnehagen»

Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing

Rutiner	Tidspunkt	Ansvar
Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på: • Hva er et godt psykososialt miljø? • Hva kreves av ansatte og foreldre? • Få en felles forståelse av hvordan krenkende atferd kan se ut? • Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det? • Når skal ledelsen varsles? • Sikre en felles begrepsforståelse på ord som: Krenkelser, mobbing, vold, overgrep, diskriminering, trakassering, psykososialt barnehagemiljø mm.	Ved barnehagestart	Styrer Bruke kompetansepakker fra Udir.no - Trygt og godt barnehagemiljø
Opplæring og informasjon til alle nyansatte om Handlingsplanen for psykososialt barnehagemiljø i Kvinesdal	Ved ansettelse	Styrer
Barn og foreldre informeres om planen Barnehagen har rutiner for hvordan de sikrer at alle foreldre kjenner til handlingsplanen.	Foreldremøte hver høst Dele ut brosjyre til foreldre Planen må ligge på hjemmesiden Ekstra informasjon til nye foreldre Barna informeres hver høst	Styrer Pedagogisk leder
Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet og vurderer informasjon fra foreldresamtaler	Ledermøte to ganger i året	Styrer og pedagogiske ledere
Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomfører barnehagehverdagen.	Løpende Skal kunne ses igjen i månedsplaner og annen dokumentasjon	Styrer og pedagogiske ledere
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering foretas i personalmøte og i samarbeidsutvalg.	Hver vår	Styrer Se vedlagt «sjekkliste ift miljøet og de voksnes forhold til barna i barnehagen»
Gjennomgang av planen i SU	Hver høst-informasjon, og vår – evaluering	Styrer og leder av SU

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Den daglige kontakten og uformelle småpratene om barnet og det som foregår i barnehagen, er et viktig utgangspunkt for et godt foreldresamarbeid. Foreldre skal oppleve at personalet ser, er opptatt av og tar vare på deres barn. Når foreldrene henter barnet sitt, skal de få innblikk i hvordan barnets dag har artet seg og et inntrykk av hvordan barnet har hatt det. Dette kan være en god innfallsvinkel for foreldrenes samtaler med eget barn om dagens innhold og barnets opplevelse av barnehagedagen. Det kan også være et godt utgangspunkt for å vurdere barnets trivsel, og for forberedelse til foreldresamtaler.

I barnehagelovens §1 Formål står det:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Ansatte og foreldre må arbeide sammen om holdninger og verdier for å oppnå et inkluderende og godt psykososialt miljø som forebygger mistrivsel, utrygghet, diskriminering og krenkelser. Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema krenkelser, krenkende atferd og mobbing og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer at også foreldre skal bli informert om barnehagens handlingsplan for å sikre barn et godt psykososialt barnehagemiljø.

Kjennetegn på god praksis og forventninger til foreldre i arbeidet med å forebygge mobbing:

- Foreldre og personal må ha en god dialog med utgangspunkt i barnets beste.
- Foreldre må være nysgjerrige på hvordan barnet har det i barnehagen og være lydhøre på personalets observasjoner.
- Være seg bevisst å hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap.
- Interesserte i hvordan de andre barna har det og omtaler barna, personalet og barnehagen positivt.
- Gi tilbakemeldinger på hvordan barnet trives, og melde fra til barnehagen dersom det oppdages krenkende atferd/mobbing/erting blant barna.
- Følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen.

En gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem innebærer å bli sett, møtt, anerkjent og respektert. Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Samarbeid med andre instanser

I Kvinesdal kommune har vi et tverrfaglig samarbeid. I enkelte saker kan det være naturlig å ta kontakt med helsestasjon, Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT), barnevern eller skole.

Familievernkontoret og bedriftshelsetjenesten kan også være aktuelle å samarbeide med.

Se oversikt over [hjelpeinstanser i BTI Lister](https://www.btilister.no/kvinesdal/tjenester/)

<https://www.btilister.no/kvinesdal/tjenester/>

Kapittel 2: Aktivitetsplikten

Lov om barnehager § 42

Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (Aktivitetsplikt).

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a) Hvilke problem tiltakene skal løse***
- b) Hvilke tiltak barnehagen har planlagt***
- c) Når tiltakene skal gjennomføres***
- d) Hvem som skal gjennomføre tiltakene***
- e) Når tiltakene skal evalueres***

Paragraf 42 innfører en aktivitetsplikt for å sikre at barnehagebarn har et trygt og godt barnehagemiljø. Aktivitetsplikten inneholder fem handlingsplikter og krav til dokumentasjon.

1. *Plikt til å følge med*
2. *Plikt til å gripe inn*
3. *Plikt til å melde fra*
4. *Plikt til å undersøke*
5. *Plikt til å sette inn egnede tiltak*

Disse delpliktene er viktige for å skape en barnehagekultur som er preget av omsorg, trygghet og trivsel for alle barn.

Hvordan avdekke krenkende atferd eller mobbing?

Personalet i Kvinesdalsbarnehagene skal ha en felles forståelse for hva krenkende atferd og mobbing innebærer. Begynnende mobbeatferd, krenking og mobbing kan være vanskelig å oppdage og det er derfor viktig å være observante på endringer av barns atferd. Personalet skal kunne se etter tegn på at noe er galt. Å fange opp endringer i barns atferd er helt avhengig av et tett samarbeid mellom barnehage og hjem.

Forhold som er relevante for å avdekke krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering kan være:

- Vi må vite og være bevisst på at endring av atferd og kroppsspråk kan henge sammen med utestenging og krenkelser;
 - F.eks når barna er mer sinte, utagerende, stillere eller roligere enn ellers
- Det at barn ikke vil i barnehagen kan være et signal på at barnet ikke har det trygt og godt ellers at de mistrives.
- Personalet må være til stede i leken og være sensitive på hva som egentlig skjer;
 - At ekskludering kan være når barn trekker seg unna når utvalgte barn kommer.
 - At barna kan vegre seg mot å være med enkelte ansatte.
- Voksne må være bevisst hvem vi gir oppmerksomhet til, fordele tida vår.
- Voksne må løfte hvert barn, sette lys på det, og ha rutiner for dette.
- Ha gruppedeling for å sikre dialog med det enkelte barn.
- Voksne må være mentalt til stede, våre «påskrudde» og debriefe hverandre for å kunne avdekke eventuelle krenkelser.
- Barnehagen og foreldrene må ha et tett samarbeid for å kartlegge situasjonen.
- Barnehagen må ha systematiske observasjoner i avdelingene.
- Alle ansatte må være med i planlagt kompetanseheving.
- Personalet må tørre å være ærlige i forhold til sine egne opplevelser, refleksjoner og handlinger i møte med barna til enhver tid, også i utfordrende situasjoner.
- Personalet gjennomfører barnesamtaler med fokus på barnas trivsel – en til en eller i gruppe. Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.

Barnehagen er forpliktet til å sikre at barn i barnehagen får gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv [jf. barnehageloven § 3](#): *Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.*

Det skal også i alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, vurderes hva som er best og at dette skal være et grunnleggende hensyn. I en “barnets beste” – vurdering skal altså de ulike hensynene vektas opp mot hverandre og avgjøre hvilken betydning “barnets beste” skal ha i saken.

Rutiner når barn krenker barn

Rutiner	Ansvar	Forslag til dokumentasjon	BTI
Alle ansatte har plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det.	Alle	Observasjons-skjema (barnehagens egne)	Nivå 0
Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser.	Alle Fast punkt på avdelings-møter	Refleksjoner rundt bekymring (BTI) Undringsnotat (BTI)	Nivå 0 Undring. Konkretiser undringen
Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Melding kan også komme fra foreldre, barn eller andre. Del alltid bekymringen med en annen kollega. Involver pedagogisk leder før det meldes til styrer.	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen.	Snakkemedbarn.no Undrings-samtaler foresatte (BTI) Undringsnotat (BTI) Hvordan lage en konkret bekymring (BTI)	Nivå 0 Konkretiser undringen/Del undring
Styrer vurderer alvorlighetsgrad og informerer barnehageeier i alvorlige tilfeller.	Styrer	Observasjoner Referat fra møte (BTI)	Nivå 0 Del undringen/ Grunn til bekymring?
Undersøkelser og observasjon settes i gang umiddelbart når det er kommet frem at et barn ikke har det bra - Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram. - Samtaler med foreldre til barnet som opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres. - Samtale med barnet/barna som krenker. Er det flere som krenker, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging. - Samtale med foreldre til barnet/barna som krenker. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/ pedagogiske ledere	Påbegynt Undringsnotat bør foreligge (BTI) Påbegynte observasjoner bør foreligge (interne) Snakkemedbarn.no Undringsnotat (BTI) Undringssamtale med foresatte	Nivå 1, definer problemstillingen/planlegg tiltak/iverksetting av interne tiltak

Tiltaksplan utarbeides På bakgrunn av undersøkelsene, samtale og observasjonene lages det en tiltaksplan som presenteres foreldre. Tiltaksplan skal inneholde: - hvilke problemer tiltakene skal løse - hvilke tiltak barnehagen har planlagt - når tiltakene skal gjennomføres - hvem som skal gjennomføre tiltakene - når skal tiltakene skal evalueres og plan for eventuelle nye tiltak/oppfølging - vise (dokumentere) innholdet i barnets bestevurdering og forklare vektingen av de ulike hensynene i begrunnelsen for tiltakene - Planen utføres av samtlige ansatte.	Styrer/ pedagogiske ledere	Tiltaksplan	Nivå 1 Iverksetting av interne tiltak/ Evaluering av tiltak
Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker - Fungerer iverksatte tiltak? - Sikre at barnets stemme og rett til medvirkning er momenter i vurderingen. - Eventuelt videreføring/justering av tiltak. - Eventuelt opprette kontakt med annen tjeneste	Styrer/ pedagogiske ledere	Referat fra møte (BTI) Tiltaksplan Snakkemedbarn.no	Nivå 1 Evaluering av tiltak/Beslutning Evt. Nivå 2 Opprette kontakt med annen tjeneste/ Evaluere ev.tidligere tiltak, planlegge nye/ Iverksette tiltak
Ny informasjon/samtale med foreldre om dagens ståsted i saken Tett dialog med foreldre bør skje kontinuerlig til saken er løst. - Eventuelt opprette kontakt med annen tjeneste	Styrer	Referat fra møte (BTI) Tiltaksplan	Nivå 1 Evaluering av tiltak/Beslutning Evt Nivå 2 Opprette kontakt med annen tjeneste/ Evaluere ev.tidligere tiltak, planlegge nye/Iverksette tiltak

Forslag til skjemaer og dokumentasjon for å overholde pliktene om blant annet; samtykke, observasjon, notat, tiltak og referat, finnes i handlingsveilederen tilhørende hvert Nivå og underpunkt i BTI/Kvinesdal. Skjemaene ligger også under [Verktøykassen til BTI/Kvinesdal](#)

Kapittel 3: Når ansatte krenker et barn

Lov om barnehager § 43

Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Når ansatte krenker barn

Alle ansatte skal ha kompetanse til å se når andre ansatte krenker og mobber barn og unge, og vite hvordan dette skal håndteres. Det er nulltoleranse for mobbing og andre krenkelser fra voksne mot barn. Vi har en plikt til å ha rutiner i slike saker, og vi har en plikt til å melde fra til styrer ved **enhver mistanke om** eller **kjennskap til** at en annen som arbeider i barnehagen utsetter eller har utsatt ett eller flere barn for krenkelser. Hvis en har mistanke om eller kjennskap til at styrer krenker et barn, har en plikt til å varsle barnehagens eier.

I Kvinesdalsbarnehagene forventer vi at alle ansatte er autoritative voksne som opptrer varme og støttende i omsorgen til barna, samtidig som de setter krav om positiv atferd og lærer barna positive tilnærminger. Dette gjøres i tilpasning til barnets modenhetsnivå og potensial.

Det kan være utfordrende og komplisert til enhver tid å være autoritative ansatte, og vi må være ærlige på at voksne kan krenke barn gjennom sin væremåte. Det kan for eksempel være at voksne latterliggjør barna; ler av dem- og ikke med dem, bruker ironi, truer, hever stemmen og snakker nedsettende om barn.

Voksne kan også utestenge barn fra det sosiale fellesskapet ved å ta det vekk fra f. eks måltidsituasjoner, samling eller aktiviteter. Andre barn kan være tilskuere til dette, og det kan føre til at de tar opp i seg noen av disse holdningene. Det kan resultere i at det nevnte barnet framstår som en mindre attraktiv lekekamerat eller venn.

Voksne i barnehagen må være seg bevisst på om de på noen måte favoriserer noen av barna mer enn andre, hvor sensitive de er for å la barnas stemme komme fram, de må være seg bevisst egne antatte holdninger, blikk, kroppsholdning, stigmatisering og hvordan de definerer barna.

For å motvirke krenkende holdninger mot barna, er det derfor viktig med god tilbakemeldingskultur i barnehagen. Barnas beste vurdering må alltid ligge langt framme i voksnes bevissthet og de voksne må øve seg på og utvikle gode rutiner for tilbakemelding.

Personvern og taushetsplikt

Når barnehager skal følge opp den nye aktivitetsplikten må de behandle personopplysninger av ulike slag. Personvern handler om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger (personopplysningsloven og GDPR).

Taushetsplikt medfører en plikt til å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagte opplysninger (forvaltningsloven §§ 13-13e).

Bestemmelsene om personvern og taushetsplikt gir rammene for hvordan styrer skal gjennomføre en saksbehandling som ivaretar personvernet og taushetsplikten for de involverte, både barnet, den som melder og den som blir meldt. For eksempel vil meldeplikten til eier kunne ivaretas uten at det følger med identifiserbare opplysninger om barn. Kriteriene om nødvendighet og forholdsmessighet skal alltid ligge til grunn for vurderingene. St.Prop. 96 L (2019 – 2020)

Rutiner når ansatte krenker barn

Sakens alvorlighetsgrad tilsier at styrere og barnehageeiere som mottar en melding om slike forhold, straks skal undersøke forholdene og om nødvendig sette inn tiltak. Mulige tiltak kan være å gi den voksne opplæring og ny kompetanse for å sikre gode handlingsalternativer som er til det beste for barnet. Ved lovbrudd med utøvelse av vold og alvorlig krenkende atferd, må arbeidsforholdet vurderes og behandles i henhold til gjeldende lover og rutiner i samarbeid med personalansvarlig/eier. Alternativt må det også politianmeldes.

Rutiner	Ansvar	Forslag til dokumentasjon Se vedlegg
Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser	Alle	
Ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider i barnehagen krenker barn, skal den ansatte straks melde fra til barnehagens styrer.	Alle ansatte	Melding når ansatte krenker barn (Vedlegg)
Styrer skal melde fra til barnehageeier ved videre sak. Ved avsluttet sak kan eventuell dokumentasjon fremvises.	Styrer	Referat fra møte (BTI)
Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn, skal vedkommende melde fra til barnehageeier direkte.	Alle	Melding når ansatte krenker barn (Vedlegg)
Stoppe krenkelsen og ha samtaler med den ansatte for å skaffe informasjon og undersøke hendelsen.	Styrer	Referat fra møte (BTI)
Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram.	Styrer/pedagogisk leder	Referat fra møte (BTI)
Samtaler med foreldre til barnet som er/opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som skal gjøres.	Styrer/pedagogisk leder	Referat fra møte (BTI)
Vurdering av tiltak gjøres i samarbeid med eier/ HR- avdeling.	Styrer/eier	Referat fra møte (BTI)
Tiltaksplan utarbeides På bakgrunn av undersøkelsene, samtalene og observasjonene lages det en tiltaksplan som forelegges den ansatte.	Styrer/eier	Tiltaksplan Evt. Referat fra møte (BTI)
Samtale med foreldre til barnet der det gis informasjon om hele eller deler av tiltaksplan (Hvis saken defineres som en personalsak gjelder taushetsplikten for de tiltak som omhandler arbeidsrettslige forhold).	Styrer	Referat fra møte (BTI)
Oppfølgingssamtale med barnet	Styrer/pedagogisk leder	Referat fra møte (BTI) (undringsnotat)

Litteraturliste

Barnehageloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

FNs barnevernkonvensjon <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

Idsøe, E. C. og Roland, P. (2017). *Mobbeatferd i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk

Lund I. og Helgeland, A. (2018). *Samarbeid mot mobbing i barnehagen*. Pedlex

Lund, I. (2015). «De er jo bare barn». Pedlex

Lund, I. (2019) <https://www.barnehage.no/kronikk/vi-fellesskapet-i-barnehagen/132718>

Stette, Ø. (2020). *Barnets beste i barnehagen*. Fagbokforlaget

Stette, Ø. (2021). *Ny mobbelov for barnehager*. Fagbokforlaget

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Rammeplanverk for barnehage (2017) <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Andre relevante nettsider:

Snakkemedbarn.no [Snakkemedbarn.no](https://snakkemedbarn.no)

Barns trivsel- voksnes ansvar <https://www.udir.no/trivselsveileder/>

Foreldreutvalgene.no <https://foreldreutvalgene.no/fub/mobbing-og-krenkelser-i-barnehagen-hva-kan-vi-gjore/#hva-er-et-trygt-og-godt-barnehagemiljo>

Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen <https://sosempplan.no/wp-content/uploads/2020/03/Hele-barnet-hele-l%C3%B8pet-Mobbing-i-barnehagen.pdf>

Null mobbing <https://www.udir.no/nullmobbing/>

Redde små: <https://xn--reddesm-kxa.no/>

RVTS Sør: <https://rvtssor.no/>

Trygt og godt barnehagemiljø- kompetansepakker på udir https://bibsyst.instructure.com/search/all_courses?design=udir#537

Vedlegg

Se <https://www.btilister.no/kvinesdal/verktøy/> for dokumenter merket med BTI:

- Vedlegg 1 Melding når ansatte krenker barn
- Vedlegg 2 Sjekkliste i forhold til miljøet og de voksnes forhold til barna barnehagen
- Vedlegg 3 Barnesamtale og Vennskapsbussen

Vedlegg 2

Sjekkliste i forhold til miljøet og de voksnes forhold til barna i barnehagen

Ift til punktet om barnehagens evaluering av sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid under «Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing»

Spørsmål	Ja, alltid	Ja – ofte	Nei – sjelden	Nei - aldri
Er voksne i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?				
Blir alle barn lagt merke til i like stor grad, uavhengig av atferd?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn? (Ta for dere alle barna)				
Kan en se at det har blitt et «mønster» i at voksne har lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre i gruppa?				
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn? (Navn, følg opp)				
Er det noen barn i gruppa som voksne tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med? (Navn, følg opp)				
Har vi voksne større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp/hjelpe dem? (Navn, følg opp)				
Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss voksne enn andre når de tar kontakt med oss? (Navn, følg opp)				
Klarer vi å involvere alle barna i fellesskapet – for eksempel i praten rundt bordet ved måltider? (Navn, følg opp)				
Er miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varm og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av lekverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				
Leker noen barn ofte alene?				

Er de ansatte autoritative voksne? - Er det høy kvalitet på relasjonsbygging? - Er det høy kvalitet på grensesetting?				
Involverer de voksne seg i leken?				
Er det gode rutiner og gjennomtenkte mål ved gruppedeling og i overgangssituasjoner?				
Er det fysiske miljøet tilrettelagt for lek?				
Brukes det ironi med barna?				
Blir voksne og barn framsnakket/positivt omtalt?				
Er det gode rutiner for å dele informasjon til personalet?				
Er det gode rutiner for å prioritere saker som omhandler forebygging i ulike møter?				
Er voksne og barn bevisste på hva som ligger i de ulike begrepene? (Eks. krenkelser, mobbing, inkludering m.fl.)				
Opplever man smil, latter, positive kommentarer, varme, rolige stemmer og fysisk nærhet til hverandre, både barn og voksne?				
Opplever vi en god relasjon til foreldrene? Blir de omtalt med navn?				
Blir det avsatt tid til barn og foreldre som trenger ekstra støtte og oppfølging?				

(Kilde: Lund 2015)

Vedlegg 3

Barnesamtalen

For å avdekke mobbing/krenkelser i barnehagen, vil et av tiltakene være å bruke «barnesamtalen» sammen med barna. Dette er et tiltak som også skal forebygge mobbeadferd og det kan gi en indikasjon på barna sin opplevelse av et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Målet med samtalen er at barna sine opplevelser av relasjoner, trivsel og samspill i barnehagen skal komme fram. Det skal jobbes aktivt for at alle barna skal være inkludert og føle tilhørighet i barnehagene i Kvinesdal. Jfr. Ny mobbelov for barnehage. 1.1. 2021.

Dato for samtalen:

Barnets navn:

Avdeling:

Alder:

Ansatt som gjennomførte samtalen:

Spørsmål:

1. Hvordan har du det i barnehagen/ på din avdeling?
2. Hva liker du å gjøre i barnehagen?
3. Fortell meg hva du synes er bra i barnehagen/hva som ikke er bra.
4. Hvem leker du med i barnehagen? Hvem er vennene dine?
5. Er det noen du skulle ønske du kunne leke mer med?
6. Om du ser noe som ikke er snille med hverandre- hvordan føler du deg da?
7. Ser du noen som leker alene? Kan du gjøre noe da?
8. Er det noen som er ekstra flinke til å gjøre gode ting for hverandre?
9. Hvem er det som bestemmer i leken? Hva gjør du hvis du ikke er enig? Fortell

Ekstra spørsmål:

Hvis et av barna i barnehagen skulle bestemme for alle en hel dag, hvem skulle det vært?

Spørsmål om de voksne:

1. Hører de voksne på deg når du snakker? Fortell
2. Gjør de voksne noe gøy sammen med deg og dere? Fortell
3. Er det noen voksne du liker godt å være sammen med? Fortell

Vennskapsbussen

I forbindelse med denne samtalen kan en også bruke Vennskapsbussen som er et verktøy for å kartlegge hvordan barna opplever sin og andres plass i barnegruppa.

- Bruk bilder eller skriv navnet til barna inn i vinduene i bussen
- Barnet du snakker med «sitter» i førersetet
- Barnet skal så velge 3-4 barn det vil ha med i bussen
- Bruk et avkrysningsskjema for å få en oversikt over hvem som blir valgt
- Bruk skjemaet til å se om noen barn blir valgt få eller ingen ganger, og jobb videre ut ifra det

